

Taiguly A.T.

Scientific supervisor: Shaimerdenova M.D.,

Generation Z and artificial intelligence in the XXI century

Abstract: In the proposed article, the author raises the topic of artificial intelligence as one of the main implementations in modern time. The article presents the facts of the rapid development of artificial intelligence - as an important factor in the implementation of complex constructive tasks proposed by the current intellectual civilization. The author of the article tries to uncover the role of artificial intelligence in society, its advantages and possible consequences, as well as what modern students know and understand, the so-called generation Z, of such a phenomenon as artificial intelligence, their understanding of modern mechanisms of artificial intelligence and the attitude of generation Z to artificial intelligence.

Key words: artificial intelligence, highly intelligent operations, programming, robotics, human activities.

Сведения об авторе:

Тайгұлы Айдана Тайгұлықызы, студентка второго курса, факультета «Кино и ТВ», специализации «Режиссура экранных искусств» по специальности «Режиссер телевидения» КазНАИ им. Т.К. Жургенова.

Шаймерденова Мендыганым Джамалбековна, кандидат исторических наук, ассоциированный профессор, академик МАИН, профессор Казахской Национальной академии искусств им. Т.К. Жургенова.

УДК 530.1, 681.3.06

Тұрсынхан А.М., Амал Ж.Е.

әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті

Алматы, Қазақстан

Ғылыми жетекшілері: Джомартова Ш.А., Куатбаева А.А.

АДАМДЫ СӘЙКЕСТЕНДІРУДІҢ БИОМЕТРИЯЛЫҚ МОДЕЛІН ЖОБАЛАУ

***Аңдатпа.** Мақалада саусақ іздерінің бірегей ерекшеліктерінің орналасуы туралы деректер неғұрлым толық және жалған ақпараттың ең аз мазмұнымен сақталатын бейненің түрленуін әзірлеу және іске асыру қарастырылған. Саусақ іздері бойынша тұлғаны сәйкестендіру жүйесін іске асыру саусақ таңбасын өңдеу және оны басқа таңбалармен салыстырудың барлық кезеңдерін бірыңғай интерфейсте біріктіруге мүмкіндік береді.*

***Кілт сөздер:** идентификация, пароль, биометрика, популярлық суреттер.*

Қазіргі уақытта парольдер, жеке сәйкестендіру нөмірлері және арнайы сәйкестендіру карточкалары күнделікті қолданысқа ие. Мысалы, банкоматтан қолма-қол ақшаны алу үшін, электрондық пошта бағдарламасына немесе белгілі бір компьютерлік деректер санатына кіру үшін PIN код қажет болады, яғни, сізге пароль қажет [1-3].

Адамдар көптеген сандар мен хаттардың көптеген комбинацияларын есте сақтауға тиіс. Қазіргі заманғы адамның тағдырын жеңілдету үшін компьютерлер өндірісіне маманданған компаниялар биометриялық технологияны дамытты. Биометрика – бұл әр адамның жеке сипатын анықтау үшін адам денесінің әртүрлі сипаттамаларын (саусақ іздері немесе оқушының, оқырманның немесе дауысының бірегей қасиеттері болсын) пайдалануды зерттейтін

ғылым. Биометриялық технологияларды пайдалана отырып, адам ешқашан оған қажетті құпия сөзді немесе кодты ұмыта алмайды, себебі оның үлкен саусағы, дауыс немесе көздің қарашығы әрдайым онымен бірге болады.

Соңғы жылдары саусақ іздерін анықтау процесі биометриялық технология ретінде болашаққа кеңінен қолданылатын болуы мүмкін. Gartner Group-тың пікірінше, бұл технология корпоративтік нарыққа үстемдік етеді және таяу уақытта ирис тану технологиясымен ғана бәсекелесе алады.

Саусақ ізін тану Қазақстан Республикасында жүргізіліп жатқан реформалардың бөлігі ретінде қызықты болып келеді, атап айтқанда 2021 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енетін дактоскопиядағы азаматтарды тіркеу туралы заң жобасы қаралуда.

Зерттеудің нәтижелері қарапайым және қарапайым, бірақ тиімді статистикалық деректермен, саусақ іздері жүйесіне қол жеткізу болып табылады. Жүйеден шығу кезінде саусақ ізі бейнесі папиллярлық суреттермен сипатталған растрлық сурет түрінде алынады. Қолданбалы саусақ іздерінің ұқсастығы немесе айырмашылығы дереккорда сақталған «үлгі» саусақ таңбаларымен салыстыру арқылы анықталады [4-6].

Саусақ ізіне қол жеткізудің артықшылықтары – оңай пайдалану, ыңғайлылық және сенімділік. Барлық идентификациялау процесі аз уақытты алады және осы қатынау жүйесін пайдаланатын адамдардан күш-жігерді талап етпейді. Зерттеулер сондай-ақ, жеке тұлғаны анықтау үшін саусақ ізін пайдалану барлық биометриялық әдістердің ең ыңғайлы екенін көрсетті. Пайдаланушыны сәйкестендіру кезіндегі қателіктердің ықтималдығы басқа биометриялық әдістермен салыстырғанда әлдеқайда аз. Саусақ ізінің алынған бейнесі – папиллярлық өрнектің құрылысын негізге ала отырып, ерекше сипаттауға болатын растр. Баспа құрылымын анықтап, оны басқа кескіндермен салыстыруға және ұқсас таңбаларды анықтауға болады немесе баспа таңбалары әртүрлі екенін айқындауға мүмкіндік туады.

Біздің жұмысымыздың өзектілігі. Саусақ ізін анықтау жүйесі адам денесінің биометриялық параметрлері, яғни саусақ іздерінің құрылымы негізінде жеке тұлғаның сипаттамасын жүзеге асырады. Жүйе басып шығарылған графикалық кескіндерді өңдеуге арналған. Жүйе таңдалған жергілікті функциялар үшін бірнеше саусақ іздерін бір-бірімен салыстыруға мүмкіндік туады.

Бағдарламалық жасақтама әрқилы қолданбалы жүйелерде, соның ішінде:

- 1) азаматтық сәйкестендіру жүйелері;
- 2) соттық сәйкестендіру жүйесі;
- 3) кең ауқымды коммерциялық қосымшалар, т.с.с. жүйелерде қолданады.

Зерттеу нәтижелері саусақ іздерін сәйкестендіру қосымшасы ең қарапайым және ең арзан технологиялардың бірі екендігін дәлелдейді, өйткені олар құрылғыларда орнату және платформаларға оңай бейімделу үшін аз орын алады. Сонымен қатар, басқа технологиялармен салыстырғанда, ол нақты нәтижеден ауытқу ықтималдығын төмендетеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Biometrics: Overview". Biometrics.cse.msu.edu. 6 September 2007. Archived from the original on 7 January 2012. Retrieved 2012-06-10.
2. "What is Biometrics?". Biometrics Research Group. Michigan State University. Archived from the original on 27 August 2017. Retrieved 10 November 2017.
3. Marciano, Avi (2019). "Reframing biometric surveillance: From a means of inspection to a form of control". *Ethics and Information Technology*. 21 (2): 127–136. doi:10.1007/s10676-018-9493-1. ISSN 1388-1957.

Тұрсынхан А.М., Амал Ж.Е.

Научные руководители: Джомартова Ш.А., Куатбаева А.А.

Проектирование биометрической модели идентификации человека

Аннотация. В статье предусмотрена разработка и реализация модификации изображения, в котором данные о расположении уникальных особенностей отпечатков пальцев сохраняются более полным и минимальным содержанием ложной информации. Реализация системы идентификации личности по отпечаткам пальцев позволяет объединить все этапы обработки отпечатка пальца и сравнения его с другими символами в едином интерфейсе.

Ключевые слова: идентификация, пароль, биометрика, папиллярные фотографии.

Tursynkhan A.M., Amal Zh.E.

Scientific supervisors: Zhomartova Sh.A., Kuatbayeva A.A.

Designing a biometric model of human identification

Abstract. The article provides for the development and implementation of image modification, in which data about the location of unique features of fingerprints are stored in a more complete and minimal content of false information. The implementation of the fingerprint identification system allows you to combine all the steps of fingerprint processing and comparing it with other characters in a single interface.

Key words: identification, password, biometrics, papillary photo

Авторлар туралы мәлімет:

Тұрсынхан Айнұр Мақсатқызы, магистрант, Ақпараттық жүйелер кафедрасының тьюторы, Халықаралық ақпараттық технологиялар университеті.

Амал Жанар Есімханқызы, Автоматтандыру және басқару мамандығының 2 курс магистранты, әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті

Джомартова Шолпан Абдразақовна, Жасанды интеллект және Big Data кафедрасының т.ғ.д. профессоры, әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті

Куатбаева Акмарал Алихановна, Ақпараттық жүйелер кафедрасының PhD, ассистент-профессоры, Халықаралық ақпараттық технологиялар университеті

УДК 004.41

¹Алиайдар Н., ²Жаксыбай М., ³Жапар А., ⁴Сүлеймен С.
^{1,2,3,4}Международный университет информационных технологий
Алматы, Казахстан

Научный руководитель: Куатбаева А. А.

РАЗРАБОТКА СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ДОСТАВКОЙ ДЛЯ ЛОГИСТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И АНАЛИЗА РИСКОВ ЛОГИСТИКИ ПО SAS

Аннотация. Логистическая деятельность многогранна. Он включает управление транспортом, складирование, склады, персонал, организацию информационных систем и коммерческую деятельность. Каждая из перечисленных функций глубоко изучена и описана в соответствующей отрасли дисциплины.

Ключевые слова: логистика, складирование, организация информационных систем.

Принципиальной новизной логистического подхода является ограниченная взаимосвязь и интеграция вышеуказанных областей в единую материалопроводящую систему. Логистический подход направлен на материальное управление.